

Andrzej Derdziuk

Uniwersalizm powołania zakonnego

Forum Teologiczne 5, 55-65

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O. ANDRZEJ DERDZIUK OFM Cap
Lublin

UNIWERSALIZM POWOŁANIA ZAKONNEGO

Słowa kluczowe: uniwersalizm, teologia, powołanie do świętości, życie konsekrowane, wspólnota zakonna.

Schlüsselworte: Universalismus, Theologie, Berufung zur Heiligkeit, gottgeweihtes Lebens, Ordensgemeinschaft.

We współczesnym świecie ulegającym procesowi sekularyzacji posłannictwo osób konsekrowanych jest coraz mniej widoczne i rozumiane. Specyficzna izolacja osób konsekrowanych powoduje brak rozumienia ich powołania i przyczynia się do zmniejszenia skuteczności ich oddziaływania apostołskiego. Życie zakonne jest jednak istotne w życiu Kościoła i nieodzowne w działalności ewangelizacyjnej. Niniejszy artykuł podejmuje zadanie ukazania uniwersalistycznego posłannictwa osób żyjących w klasztorach. Powszechność powołania do świętości, konieczność stosowania ascezy jako wyrazu panowania nad swym ciałem, umiejętność nawiązywania poprawnych relacji społecznych oraz troska o zachowanie wierności tradycji i nadążanie za współczesnością są wspólnym zadaniem wszystkich ludzi żyjących w XXI w. Choć inny jest zakres i intensywność realizowania wskazań Ewangelii w życiu zakonnym i w życiu osób żyjących w świecie, to jednak istnieje wiele wspólnych płaszczyzn, na których obie strony mogą się uczyć.

1. Uniwersalizm tajemnicy powołania do świętości

Powszechne, zakorzenione w tajemnicy chrztu powołanie do świętości opiera się na przynależności ochrzczonych do Chrystusa. Włączenie w Tajemnicę Paschalną Chrystusa, dokonujące się poprzez sakrament chrztu, sprawia, że wszyscy chrześcijanie są uczestnikami łaski odkupienia i zbawienia. Dar-

mowość tego daru i jego niezasłużony charakter sprawiają, że mają do niego dostęp wszyscy wierzący, którzy wyrazili swą gotowość współpracy z łaską. Niekiedy jednak na drodze w dążeniu do świętości stoją uprzedzenia, które sprowadzają się do stwierdzenia, że świętość jest obecnie nieosiągalna. Jan Paweł II, przypominając powołanie do świętości i ukazując aktualność tego wezwania we współczesnych uwarunkowaniach, wynosi do chwały ołtarzy wielu świadków heroicznego życia chrześcijańskiego. Niektórzy z nich są wyznawcami i przez wypełnianie swych obowiązków, czyny miłości oraz modlitwy osiągnęli doskonałość w miłości Boga i człowieka. Inni zaś okazali się nieustraszonymi świadkami przez odważne przyjęcie i zniesienie męczeństwa zadanego im przez nieprzyjaciół Kościoła, działających z motywu nienawiści, w stosunku do wiary.

Wśród zastępów świętych i błogosławionych bardzo znaczącą liczbę stanowią zakonnicy i siostry zakonne. Sam sposób życia według Ewangelii realizowany przez zakonników jest już w Kościele znakiem powszechnego wezwania do świętości. Osoby konsekrowane, podejmujące publicznie wyrażoną wolę naśladowania Chrystusa przez zachowywanie rad ewangelicznych, są w Kościele znakiem profetycznym powołania do świętości. Profetyczność powołania do życia konsekrowanego polega na ukazywaniu możliwości przyjęcia wskazań Ewangelii jako programu życia. Potraktowanie na serio przykładu życia Chrystusa i dążenie do kierowania się nim w codziennym postępowaniu jest wielkim wyzwaniem stającym przed każdym powołanym, a dla niektórych staje się przedmiotem radykalnego wyboru.

Zakonnicy, przyjmując za swój program naśladowanie Chrystusa, podejmują w swym życiu zobowiązania całkowicie określające ich kształt postępowania i determinujące ich projekty życiowe. W istocie swej zobowiązania te są zaproszeniem dla wszystkich chrześcijan¹, chodzi bowiem o naśladowanie Chrystusa i dążenie do świętości. Powszechne powołanie do świętości skierowane do wszystkich wierzących zostaje ukazane w powołaniu osób konsekrowanych jako realne i mające wpływ na kształtowanie biegu życia. Podjęcie wskazań Ewangelii zostaje ukazane jako istotny element wiary, w której chrześcijanin przyjmuje słowa Mistrza z Nazaretu i okazuje Mu posłuszeństwo w życiu.

Jan Paweł II, wzywając Kościół w Europie do świadczenia o nadziei wypływającej z orędzia Ewangelii, wskazuje na istniejące zapotrzebowanie na nowe formy duchowości. Poszukiwanie duchowości winno „znaleźć odpowiedź w uznaniu absolutnego prymatu Boga, które osoby konsekrowane wyrażają przez całkowity dar z siebie, nieustanne nawracanie się i ofiarowanie

¹ Por. J. Gocko, *Kościół obecny w świecie – posłany do świata. Teologiczno-społeczne aspekty posłannictwa Kościoła w świecie po Soborze Watykańskim II*, Lublin 2003, s. 83.

życia jako prawdziwy kult duchowy. W kontekście zeświecczenia i konsumpcjonizmu życie konsekrowane – dar Ducha dany Kościołowi i dla Kościoła – staje się coraz bardziej znakiem nadziei, w takiej mierze, w jakiej daje świadectwo o transcendentnym wymiarze egzystencji.”²

Mówi się o życiu zakonnym jako specyficznym typie paraboli ewangelicznej. Chrystus, w przypowieściach, odwołując się do obrazów znanych jego słuchaczom, wskazywał na rzeczywistości duchowe, będące wezwaniem dla wszystkich. Prezentowane przez Chrystusa obrazy i opisywane wydarzenia poruszały wyobraźnię słuchaczy i przybliżały im treści Jego orędzia. Przypowieści odwoływały się bowiem do czegoś, co było uchwytnie dla zmysłów i stawały się dogodnym punktem wyjścia w dalszym wyjaśnianiu tajemnicy Królestwa. Życie zakonne jako rzeczywistość historyczna dostępna poznaniu zmysłowemu staje się znakiem profetycznym zapowiadającym inne Królestwo i wskazującym na istnienie rzeczywistości ducha. Zachowywanie Ewangelii przez osoby konsekrowane staje się dla innych chrześcijan znakiem, że jest to możliwe. Odwołanie się do tego, co widzialne i słyszalne staje się przekonującym świadectwem wiarygodności nauki Chrystusa. Przypowieść życia zakonnego opowiedziana życiem zakonników i siostr zakonnych przybliży wezwanie do świętości i staje się znakiem nadziei na jego urzeczywistnienie.

2. Uniwersalne wartości życia ślubami

Życie zakonne, będąc znakiem profetycznym w Kościele, niesie ze sobą istotne dla każdego człowieka wartości. Zwracając uwagę na konieczność wyzwolenia się z potrójnej pożądlivości: oczu, ciała i pychy tego żywota (por. 1 J 2, 16), osoby konsekrowane wskazują na przeżywaną wolność poprzez trwanie w zależności od Boga. Nie zależąc od rzeczy materialnych, będąc wyzwolonymi od dążenia do kariery i zachowując panowanie rozumu nad swoim ciałem, zakonnicy wskazują na dystans do rzeczywistości, które będąc dla człowieka użyteczne nie mogą się stać czymś ubóstwianym. Ukazywanie możliwości zachowania wolności od popularnych zniewoleń, wciągających rzesze ludzi, jest bardzo ważnym zadaniem osób konsekrowanych wobec współczesnego świata. Wielu ludzi zmanipulowanych oddziaływaniem reklam i poddawanych presji mody oraz opinii publicznej nie jest w stanie sobie nawet wyobrazić możliwości okazania sprzeciwu wobec panujących trendów.

Jednym ze znamion współczesnego człowieka jest brak odporności na bodźce zewnętrzne w postaci presji psychicznej lub narzucających się wzorców kulturowych. Wiele osób ucieka od wolności i przenosi odpowiedzialność

² Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa* nr 38, Watykan 2003.

za swoje działania na osoby i instytucje mające dla nich istotne znaczenie³. Nie brakuje też ośrodków świadomie podejmujących zabiegi wywierające wpływ na całe rzesze ludzi i owocujące jeszcze większą podatnością na manipulację. Nieświadomość bycia poddawanych procesowi manipulacji powoduje, że ludzie nie tylko sami się nie bronią, ale też wręcz pragną uzależniania się od ośrodków kreujących opinię społeczną. Uzależnieni od takiego działania widzą w nim coś dobrego i uważają za swój wielki zysk.

Postępująca utrata własnej tożsamości staje się niekiedy wygodna, bo dokonując się w świecie konsumpcji i pogoni za przyjemnością dostarcza licznych przyjemnych wrażeń i całkowicie zwalnia z myślenia. To dlatego wielu ludzi nie jest w stanie poddać swego życia krytycznej refleksji i zacząć nim kierować. Stąd też potrzebni są odważni świadkowie kontestujący konsumpcjonistyczny styl życia, i to nie tyle w postaci destrukcyjnego buntu, ile konstruktywnego sprzeciwu budującego prawdziwie ludzką kulturę opartą na integralnej wizji człowieka. Odejście od świata osób konsekrowanych nie jest wyrazem odrzucenia tego świata ani jego potępienia. Jest raczej jedną z propozycji przeżycia własnego powołania w wolności od rzeczy mogących zniewolnić człowieka. Właściwy dystans do dóbr tego świata zakłada ich akceptację i rozumne używanie w ramach porządku moralnego.

Profetyczność powołania zakonnego w zakresie wyznaczanym przez trzy rady ewangeliczne staje się zaproszeniem wszystkich ludzi do refleksji nad sposobem używania dóbr konsumpcyjnych⁴. Osoba konsekrowana, żyjąca w ubóstwie i czystości, niejako prowokuje innych ludzi do stawiania sobie pytań o sens wyrzeczenia, które ona praktykuje oraz o sens używania rzeczy materialnych, które zdają się być nadrzędną normą wielu osób. Uniwersalizm życia radami ewangelicznymi ujawnia się w tym, że są one wskazaniem pozostawionymi przez Chrystusa, którymi On sam kierował się w swym ziemskim życiu. Ponadto, będąc okazją do weryfikacji postaw społecznych w tym zakresie, życie konsekrowane zyskuje swój wymiar uniwersalizmu jako służba krytycznej refleksji nad stopniem zaangażowania w rzeczywistość doczesną. Chociaż inny jest stopień intensywności realizowania rad ewangelicznych w życiu zakonników i osób świeckich, to jednak dla jednych i drugich postępowanie Chrystusa i jego nauka są najważniejszym wskazaniem moralnym.

Podejmowane przez osoby konsekrowane posługi w życiu społecznym, w postaci prowadzenia dzieł charytatywnych i inicjatyw edukacyjnych, ukazu-

³ Por. K. Jeżyna, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, Lublin 2002, s. 71–72.

⁴ Por. A. Derdziuk, *Życie konsekrowane w świetle IX Zwyczajnego Zgromadzenia Synodu Biskupów*, RT 43 (1996) z. 3, s. 94.

ją kolejny aspekt uniwersalnego powołania do angażowania się w funkcjonowanie społeczności⁵. Istotnym warunkiem takiego zaangażowania jest zdolność do troski o dobro wspólne. Jest to jednak możliwe w pełni jedynie w perspektywie panowania nad samym sobą i wolności od nieuporządkowanych przywiązań do własnych spraw. Dostrzegane dziś w życiu publicznym prywatą i korupcja są znakiem braku zdolności przekraczania swego egoistycznego interesu i poświęcenia się dobru wspólnemu.

W tym kontekście jawi się konieczność ascezy pojętej jako praca nad sobą. Dążenie do doskonałości osobowej realizuje się na drodze zdobywania cnót i podporządkowywania swych odruchów rozumnemu ukierunkowaniu na czynienie dobra. Asceza nie ma tylko wymiaru negatywnego, ujawniającego się w wyrzeczeniu i umartwieniu. Jest to raczej pozytywny wysiłek wybierania dobra i poddawania swych dążeń zasadzie szlachetnego umiaru, wynikającego z rozpoznania i przyłgnięcia do prawdziwego dobra. Uniwersalizm powołania osób konsekrowanych sprawia, że ich asceza i trud dążenia do doskonałości moralnej staje się dla innych wskazaniem drogi i znakiem nadziei na możliwość przemiany serca i weryfikowania postępowania. Posługa zakonników dla świata mieści się zatem przede wszystkim w ich przykładzie odważnego stawiania czoła wyzwaniom płynącym ze zranionej przez grzech natury człowieka.

Na uniwersalny charakter życia radami ewangelicznymi, które mobilizują do pozytywnego wysiłku w dążeniu do świętości, zwraca uwagę Jan Paweł II w adhortacji *Ecclesia in Europa*. Papież, wskazując na sytuację społeczną w Europie, stwierdza, że „pojawienie się nowych form ubóstwa i zepchnięcia na margines musi pobudzać do zajęcia się w nowy, twórczy sposób najbardziej potrzebującymi, jak było w przypadku licznych założycieli instytutów zakonnych”⁶. Wierność ewangelicznemu ubóstwu prowadzi do otwierania serca na potrzeby braci i staje się motywem do odkrywania zależności od Boga.

3. Uniwersalizm czasu i miejsca – tradycja i nowoczesność

Istniejące obecnie instytuty życia zakonnego mają swoją wieloletnią lub też wielowiekową historię wypełnioną doświadczeniem pokoleń żyjących danym charyzmatem. Zakony i zgromadzenia zakonne powstałe w przeszłości noszą tradycję swoiście rozumianej pobożności i doświadczenie duchowe braci lub sióstr przyjmujące kształt charyzmatu instytutu. Opierając się na charyzmacie założyciela, członkowie instytutu zachowują doświadczenia duchowe pierwszej grupy jego uczniów, które najczęściej stanowią punkt odniesienia

⁵ Por. A. Derdziuk, *Osoby konsekrowane rzecznikami ludzi ubogich*, *Życie konsekrowane* 8 (2001) nr 4, s. 87–95.

⁶ Por. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa* nr 38.

dla określania duchowości wspólnoty. Z upływem czasu powstają dokumenty prawne kodyfikujące doświadczenia duchowe i zasady dyscyplinarne, by mogły one stać się czytelne dla następnych pokoleń. Dokumenty te przyjmują kształt reguł, konstytucji i dyrektyw. Zawierają zapis przesłanek duchowych oraz opis sposobów ich wcielania w życie. Duchowe dziedzictwo instytutu stanowi element istotny w formacji nowych członków.

Historyczny rozwój danego instytutu powoduje konieczność dostosowywania własnego prawodawstwa do okoliczności czasu i miejsca. Wspólnota osób konsekrowanych – odpowiadając na wyzwania czasu – musi podjąć wysiłek niezbędnej akomodacji swego sposobu życia do uwarunkowań współczesności. Jest to istotne dla zachowania wierności Bogu prowadzącemu wspólnotę przez historię. Ponadto jest to konieczne do otwierania się na nowe powołania pochodzące z danego czasu i środowiska, w którym działa zakon. Twórcze reagowanie na znaki czasu jest oznaką żywotności i aktualności charyzmatu, którym żyją osoby konsekrowane. U podstaw takiej postawy leży miłość – zawsze twórcza w znajdowaniu drogi do człowieka potrzebującego. Wrażliwość na Boga i gotowość odpowiadania na Jego powołanie ujawnia się bowiem poprzez wrażliwość na człowieka, który jest drogą Kościoła⁷.

Wierność Bogu i człowiekowi, jako dwa bieguny realizacji powołania zakonnego dokonującego się w określonym miejscu i czasie, zapewnia swoistą dialektykę tego powołania i staje się przesłanką do odkrywania dynamizmu życia poświęconego Bogu. Zagrożenie w postaci skostnienia instytutu w ramach zestarzałych form lub też niebezpieczeństwo zbyt szybkiego rozplątania się w mentalności świata grożą załamaniem się stabilności realizacji charyzmatu. Dlatego potrzebne jest odwoływanie się do tradycji i pielęgnowanie ducha przez poznawanie historii założyciela i wierność doświadczeniu duchowemu pierwszej wspólnoty. Jednocześnie istotne staje się otwieranie na realia współczesności, niosące zarówno szanse, jak i zagrożenia. Rozeznawanie znaków czasu, korzystanie z nowych technologii i metod pracy oraz zdobywanie wiedzy w zakresie nauk przyrodniczych i humanistycznych pomoże zrozumieć swe miejsce w świecie i lepiej zaangażować się w budowanie Królestwa.

Uniwersalizm powołania osób konsekrowanych w zakresie łączenia tradycji z nowoczesnością realizuje się w postaci zachowania określonych struktur i form organizacyjnych z jednoczesnym reagowaniem na aktualne wyzwania i przyjmowaniem nowoczesnych rozwiązań technicznych. Życie zakonne, zachowujące wierność świetlanej przeszłości, nie może być czymś anachronicznym. Unikanie oskarżania o anachroniczność nie oznacza jednak odrzucania sprawdzonego stylu życia monastycznego lub zakonnego na rzecz ulegania

⁷ Por. RH 20.

dyktatowi mody i panujących trendów kulturowych. Dystans do nowoczesności ma bowiem na celu ocalenie istotnych wartości, które gubią się w pogoni za zyskiem i mnożeniem przyjemności.

Zakony, będące często instytucjami międzynarodowymi, łączą w sobie wiele osób i wiele kultur. Niektóre zakony, liczące po kilka lub kilkanaście tysięcy osób, są obecne w kilkudziesięciu krajach na wszystkich kontynentach. Struktury formacji, zarządzania i organizacji pracy muszą uwzględniać wielokulturowość takich wspólnot. Uniwersalizm przesłania ewangelicznego przystosowanego do danej formy życia w postaci charyzmatu instytutu winien się wyrażać w gotowości zrozumienia danej kultury i uwypuklenia w niej tego, co wartościowe. Jednocześnie realizacja charyzmatu niesie ze sobą pewne formy, które w sposób szczególny podkreślają jego odrębność. Przed instytutami zakonnymi stoi wyzwanie respektowania pluralizmu kulturowego przy zapewnieniu jedności wiary i odwoływania się do doświadczenia założyciela.

Zakony apostołskie niezachowujące mniszej zasady *stabilitas loci*, czyli stałości miejsca są bardzo mobilne i podejmują realizację swego charyzmatu w różnych miejscach. Zarówno poszczególni bracia i siostry, jak też i instytuty jako całość przyjmują różne prace i obowiązki na płaszczyźnie duszpasterskiej, wychowawczej i naukowej. Uniwersalizm powołania apostołskiego ujawnia się w gotowości udania się do różnych krajów i podejmowania pracy z grupami. Specjalizacja w zakresie metod duszpasterskich sprawia, że ich urzeczywistnianie nie dokonuje się tylko w jednym miejscu lub tylko wobec ograniczonej grupy osób, ale sięga szerzej i dociera do różnych adresatów. Zakonnicy, przemieszczając się na terytorium całego kraju lub też udając się za granicę, muszą przekraczać ramy regionalnych tradycji i dostosowywać się do kultury i mentalności osób powierzonych ich pasterskiej trosce.

Liczne rzesze misjonarzy i misjonek, będących członkami instytutów zakonnych, ukazują żywotność danego charyzmatu i potwierdzają potrzebę ofiarności w oderwaniu się od własnego kraju i własnej rodziny. Wskazuje to na uniwersalny charakter Kościoła, który jest jedną rodziną Bożą rozsianą po całym świecie. Misjonarze swoim trudem i narażaniem się na utratę zdrowia i życia przypominają, że wszyscy ludzie są braćmi w Chrystusie i mają prawo do tego, by głoszone im Dobrą Nowinę. Realizując odpowiedzialność za innych w kwestii zbawienia, misjonarze stanowią znak wspólnoty ducha, która dzięki Chrystusowi zawiązuje się na różnych kontynentach i wśród różnych ludów.

4. Uniwersalizm duchowej więzi braterstwa

Wspólnoty zakonne złożone są z osób w różnym wieku, co wnosi bogactwo doświadczeń i charakterów oraz staje się wezwaniem do wzajemnego

otwierania się na tradycję i przyszłość. Wielopokoleniowość wspólnot zakonnych nie musi być przeszkodą w nawiązaniu więzi braterstwa, lecz może stać się ubogającym spotkaniem osób wychowanych w różnych epokach i kulturach. Istotną cechą powołania zakonnego jest wspólnotowość życia wyrażająca się w zamieszkiwaniu w jednym domu i dzieleniu tego samego stylu życia oraz dóbr materialnych i duchowych. Rodzinna atmosfera domu zakonnego, będąca ideałem tego sposobu życia, staje się znakiem społecznego powołania osoby ludzkiej.

Człowiek jako istota ze swej natury społeczna potrzebuje do rozwoju innych osób, od których doznaje miłości i uczy się języka oraz sposobu postępowania. Stworzony na obraz i podobieństwo Boga, będącego Trójcą Osób, człowiek realizuje w pełni swoje człowieczeństwo przez wzajemny dialog otwierający na otrzymywanie i dawanie⁸. Dzielenie się sobą, przewyciężające egoistyczne zapatrywanie się w siebie, jest istotnym warunkiem rozwoju osobowego, w którym odkrywa się bogactwo swych umiejętności i uzdolnień mogących się przyczynić do dobra innych. Zgodnie ze stwierdzeniem Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym „człowiek nie inaczej osiąga swą pełnię jak tylko przez bezinteresowny dar z siebie”⁹.

Przynależność do różnych wspólnot, poczynszy od rodziny, poprzez wspólnoty lokalne aż do społeczności państwowej powoduje powstanie więzi społecznych, mających charakter więzów krwi, kultury oraz wspólnoty majątkowej. Więzy te, zapodmiotowane w naturze oraz powstałe na skutek podejmowania wspólnych przedsięwzięć, pomagają przewyciężać podziały i skłaniają do podejmowania współpracy. Na ogół jednak więzy te mają charakter partykularny, podkreślając przynależność do danej grupy, która staje się punktem odniesienia. Niekiedy może dojść wręcz do tworzenia wspólnot opartych na egoizmie grupowym¹⁰. W takim przypadku inni ludzie są obcymi i nawet wrogami. Interesowność grupy wynikająca z obrony swoich praw lub statusu posiadania może prowadzić do wrogości wobec innych lub też może powodować podejmowanie działań agresywnych.

Otwarcie się na szersze kręgi osób, jako jeden z etapów procesu socjalizacji osoby, dokonuje się na płaszczyźnie wiary. W ramach odkrywania zależności od Ojca, który jest w niebie, ludzie odkrywają, że są braćmi wezwanymi do kierowania się w postępowaniu wobec bliźnich miłością. Przykazanie miłości, będące znakiem rozpoznawczym ludzi wierzących w Chrystusa, winno

⁸ Por. A. Derdziuk, *Teologia wspólnoty*, w: *Communio consecrata*, pod red. K. Wójtowicz, Kraków 2002, s. 37–50.

⁹ KDK 24.

¹⁰ Por. S. Kowalczyk, *Filozofie odrzucające miłość i miłosierdzie*, w: Jan Paweł II, *Dives in misericordia. Teksty i komentarze*, pod red. S. Nagyego, Lublin 1983, s. 261–274.

naznaczać postępowanie takich osób życzliwą miłością spieszącą z pomocą i tworzącą nowe więzi oparte na powszechnym braterstwie. Postawienie przez Chrystusa odpowiedzialności za bliźniego jako kryterium przynależności do grona zbawionych (por. Mt 25, 45-46) ustanawia miłość naczelną wartością charakteryzującą chrześcijanina.

Uniwersalizm powołania osób konsekrowanych w zakresie powołania do budowania braterstwa przejawia się w motywacji ich przynależności do wspólnoty oraz sposobu realizacji codziennego życia w posłudze braciom. Kierując się głosem powołania kandydat lub kandydatka do życia zakonnego podejmuje motywowaną wiarą decyzję wstąpienia do wspólnoty. Ze względu na Chrystusa podejmuje określony sposób życia, akceptując też osoby, które spotka w danym instytucie. Tworzące się więzi duchowe z braćmi lub siostrami swoje źródło i motywację mają w wierze uznającej, że „Pan dał mi braci”. Wybór określonych osób, z którymi dzieli się życie wspólne nie wynika z arbitralnej decyzji samego zainteresowanego, lecz jest pochodną podjęcia powołania w danym instytucie i przyjęcia decyzji przełożonych ustanawiających określone składy wspólnot.

Wstąpienie do zakonu – dokonujące się niekiedy pod wpływem pewnych osób, które mogą imponować młodemu człowiekowi – jest motywem niewystarczającym. Takie powołania bez zmiany motywacji nie są w stanie się utrzymać. Tym, co potrafi zapewnić wytrwanie w powołaniu jest osobista i osobowa więź z Chrystusem Oblubieńcem, który ukazuje motywację, dodaje sił i prowadzi przez życie. Istotą powołania do życia konsekrowanego jest naśladowanie Chrystusa, które powoduje powstawanie wspólnot gromadzących się wokół tego istotnego celu. Więzy z innymi osobami we wspólnocie, choć nie są czymś akcydentalnym, stanowią jednak pochodną tej pierwszej decyzji o pójściu za Chrystusem. Trwanie we wspólnocie jest związane z wiernością Chrystusowi, gdyż ta wierność stanowi motyw podjęcia powołania. Z kolei wierność Chrystusowi okazuje się przez miłość wobec współbraci. Miłość do Chrystusa prowadzi do umiłowania osób, które On umiłował.

Współcześnie w obliczu rozwoju idei i praktyki indywidualizmu powołanie do tworzenia wspólnoty braterskiej staje się profetycznym znakiem ukazującym możliwość jej zbudowania i wytrwania w miłości¹¹. Doświadczając licznych podziałów społecznych i waśni narodów oraz kłótni rodzinnych, człowiek współczesny wątpi w możliwość istnienia trwałej wspólnoty. Dla wielu osób wiązanie się z innymi to coś zbyt krępującego i ograniczającego wolność. Trwanie w stałym związku jest uważane przez takich ludzi za poniżające ludzką godność, której w takiej sytuacji przychodzi składać ofiarę cierpienia

¹¹ Por. J. Nagórny, *Posłannictwo chrześcijan w świecie*, t. 1, *Świat i wspólnota*, Lublin 1997, s. 164.

i znoszenia innych. Uleganie innym i respektowanie ich zdania w klimacie postmodernistycznego kryzysu prawdy, rozumiane jest wręcz jako samobójstwo intelektualne.

W tym kontekście istnienie wspólnot braterskich osób konsekrowanych jest nieodzownym znakiem dla społeczności rodzinnej, państwowej i światowej, pragnącej przedłużyć swe istnienie. Nie chodzi tylko o samo zmanifestowanie możliwości zbudowania trwałej wspólnoty kontynuującej owocną współpracę. Bardzo istotne jest ukazywanie wartości, które budują wspólnotę i przyczyniają się do autentycznej promocji osoby i jej rozwoju. Ofiarna i bezinteresowna miłość, leżąca u podstaw każdej społeczności ukierunkowanej na dobro wspólne, jest podstawową wartością, której świadkami winny być osoby konsekrowane podkreślające swą więź z Chrystusem. Gotowość do znoszenia trudów i uczenia się odrębności innych jest nieodzowną postawą w budowaniu wspólnoty.

Od zespołu wartości opartych na miłości trzeba odróżnić lansowaną dziś postawę tolerancji, będącą w istocie zachowaniami wynikającymi z wypracowanej obojętności. Uczenie się relacji społecznych opartych na zachowaniu *status quo* nie skłania automatycznie do głębszego zrozumienia partnerów współistnienia społecznego i nie zapewnia podejmowania działań zmierzających do przemiany na lepsze. Tolerancja rozumiana jako obojętność nie zapewnia też płaszczyzny do rozwiązywania napotykanych konfliktów interesów. Konieczne jest odwołanie się do dobra wspólnego łączącego różne grupy. Ustawianie jednak tego dobra na możliwie najniższym wspólnym mianowniku uzgodnionych przekonań prowadzi do permisywizmu moralnego i nie zabezpiecza troski o zachowanie wartości oraz zapewnienia poszanowania innych podmiotów społecznych. Tolerancja jest zatem niewystarczająca, o ile nie zostanie oparta na miłości bliźniego respektującej godność osoby. Respekt dla osoby winien jednak odwoływać się do integralnej wizji człowieka zachowującej jego potrzeby, materialne, społeczne i duchowe.

Jan Paweł II, wskazując program nowej ewangelizacji dla Europy, przypomina o uniwersalnym wymiarze powołania osób konsekrowanych do prowadzenia życia wspólnotowego. Papież stwierdza, że „w dzisiejszej sytuacji wielości kultur i religii nieodzowne jest świadectwo ewangelicznego braterstwa, które charakteryzuje życie konsekrowane, czyniąc je bodźcem do oczyszczenia i integracji różnych wartości przez przewyciężanie przeciwieństw”¹².

Osoby konsekrowane – stanowiąc małą cząstkę Kościoła – pełnią ważne zadanie ukazywania istoty Kościoła jako Oblubienicy Chrystusa związanej z Nim więzią miłości. Poświęcając się całkowicie Bogu nade wszystko umiłowanemu okazują swym życiem możliwość i moc zobowiązującą powszechnie-

¹² Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Ecclesia in Europa*, nr 38.

go powołania do świętości. Jako eksperci komunii mają też być świadkami nadziei na drodze dążenia do zjednoczenia ludzi z Bogiem i między sobą. Oderwani od dóbr tego świata, zakonnicy i zakonnice ukazują potrzebę dystansu w stosunku do rzeczywistości materialnej, która ma być narzędziem w rękę człowieka, a nie bożkiem, któremu poświęca się wszystkie siły. Zrozumienie uniwersalnego wymiaru powołania osób konsekrowanych może przyczynić się do dowartościowania tego sposobu życia i może być pomocne w odnawianiu oblicza tej ziemi.

DIE UNIVERSALITÄT DER ORDENSBERUFUNG (ZUSAMMENFASSUNG)

Konsekrierte Personen stellen einen kleinen Teil der Kirche dar, dessen Aufgabe es ist, die Wahrheit über die christliche Berufung zum Leben gemäß dem Evangelium zu verkörpern. Durch das Streben nach der Heiligkeit rufen sie der ganzen Kirche die reale Existenz der allgemeinen Berufung zur Heiligkeit, die im Geheimnis der Taufe wurzelt, in Erinnerung. Sie offenbaren die Universalität der Berufung eines jeden Menschen, eigene sinnliche Impulse zu beherrschen und sein Leben vernünftig zu lenken, indem sie sich in ihrem Leben bemühen, die evangelischen Räte der Keuschheit, der Armut und des Gehorsams immer besser und reifer zu realisieren. Durch ihre Lebensweise in einer geschwisterlichen Gemeinschaft, konsekrierte Menschen bestätigen die soziale Natur des Menschen und werden zu einem Zeichen, dass die Schaffung der korrekten Relationen zwischen den Menschen möglich ist. Durch die Realisierung des Charismas ihrer Gründer und durch den Aufruf, im Leben der Armen und bedürftigen aktiv präsent zu sein, zeigen die konsekrierten Personen die Notwendigkeit, die Tradition mit den Herausforderungen der Gegenwart zu verbinden.